

Становище

за публикациите и професионалната дейност на

д-р Силвия Емилова Борисова - Спасова,

главен асистент към секция „Култура, естетика, ценности“
при Института по философия и социология - БАН
относно участие в конкурс за академичната длъжност „доцент“ по професионално
направление 2.3. Философия (Естетика), обявен в ДВ, бр. 67/28.07.2020 г.

от

проф. **Нонка Богомилова,**
д-р на философските науки

I. Образование и научна кариера на гл. ас. д-р Силвия Борисова

Силвия Борисова, единствен участник в настоящия конкурс, е магистър по „Съвременна философия“ от 2007 г., а от 2011 г. – „доктор“ в професионално направление „Философия (Естетика)“ с дисертация на тема *Граници на естетическото съзнание*. От 2016 г. и понастоящем тя заема академичната длъжност главен асистент в секция „Култура, естетика, ценности“ на ИИОЗ – ИФС. Много добро впечатление за активност, отговорност и комуникативни умения в тази изследователска сфера създава огромният масив от детайлно описани разнообразни дейности: публикувала е 2 монографии и редица студии и статии в научни издания, включително и на английски език; взела е участие с доклади в работата на множество национални и международни форуми; участвала е в разработката и ръководството на научни проекти; има богати и разнообразни изяви като редактор, преводач, преподавател, експерт, консултант и др. Повечето от тези разнообразни дейности са в сферата на научните интереси на кандидатката и, съответно, в широката сфера на настоящия конкурс – естетика, философия на изкуството, проблеми на негативната естетика. Наукометричните показатели на д-р Силвия Борисова са в съответствие и сериозно надвишават минималните национални изисквания за заемане на тази длъжност според ЗРАСРБ и Правилника за приложението му.

II. Оценка на научните публикации, депозиранни за участие в конкурса

Активната изследователска дейност на гл. ас. д-р Силвия Борисова се допълва и развива в нейните публикации, сред които за участие в конкурса са депозиранни: 1/ монографията *Естетика на тишината и мълчанието*, 2019 г. (в качеството ѝ на хабилитационен труд); 2/ 3 студии, публикувани в научни списания и 5 статии, две от които на английски език.

Всяка една от тези публикации има своя специфична изследователска стойност и профил, но тъй като концептуалната матрица и основните тези, представляващи

„носещата конструкция” на формираното от тях теоретично поле са заложени в хабилитационния труд, той ще бъде акцентиран при оценяването в контекста на конкурса. Състои се от 6 глави и библиография, наброяваща 287 източника, повечето от които на български и английски езици. Всяка от главите представя и коментира различни статуси, ипостаси и феномени на основните категории, залегнали в заглавието - тишина и мълчание: тишината като граничен обект на негативната естетика (Първа глава); културните феномени на тишината, легитимирани като философски понятия (Втора глава); тишината и мълчанието като пълноправни естетически феномени (Трета глава); тишината и мълчанието в контекста на сетивността (Четвърта глава); тишината и мълчанието в изкуството (Пета глава); тишината и мълчанието като ключ към всичко (Шеста глава). Някои от основните понятия и тези в хабилитационния труд са допълнени, доизяснени и нюансирани в студията “Систематични възможности на негативната естетика” и в статията “Митологията на красивото като митология на идентичното”.

1. Сред безспорните **творчески постижения** в приложените към документацията на конкурса публикации, и по-специално в монографията/хабилитационния труд, бих открила следните:

1.1. Изборът и формулирането на разискваните проблеми и на изследователските задачи, свързани с осмисляне на основни понятия на негативната естетика се отличават с оригиналност, иновативност и творчески размах не само в контекста на българското, но и на международното изследователско поле.

1.2. Монографията се ангажира със сложна изследователска задача с ясен философски профил: легитимирането на тишината и мълчанието (неин субективен корелат) като фундаментални категории на негативната естетика.

1.3. Основните понятия на хабилитационния труд - тишина и мълчание - са разгледани многопластово, почти във формат „компендиум”: като философски понятия, гранични обекти на негативната естетика, представени в сетивното възприятие и в изкуството – подход, който изисква и показва интелектуална сила и воля за удържане и хармонизиране на различните равнища на анализ.

1.4. В тези различни равнища на анализ се скриват, откриват и преоткриват отново редица класически философски понятия - субективно и обективно, съдържание и форма, външно и вътрешно, тяло и дух, познание и игра, език и истина: разкрепостени, раздвижени, раз-играни от динамиката и енергията на този многопластов подход.

1.5. В решаването на тази сложна и мащабна задача д-р Силвия Борисова демонстрира не само отлична специализирана подготовка, но и широка култура – тя борави свободно и ерудитски с автори (включително и български), тези и илюстрации от различни области на знанието и духовността: философия/естетика, културология, изкуствознание, литература, поезия, кино, митология, религия; с класически, модерни и постмодерни представители на философията (Аристотел, Платон, Хегел, Кант, Шелинг, Киркегор, Ото, Лиотар, Маркузе, Витгенщайн, Гадамер, Лукач, Хайдегер, Зонтаг); с

тънък усет коментира и анализира поезия, музика, кино, живопис – това впечатление се потвърждава и от статиите, участващи в конкурса.

1.6. Тематизирането на тишината (и мълчанието) като своеобразен естетически абсолютен гарант на чистото, изначалното, неповреденото и непохабеното начало на човешкия език, душа, смисъл и ценност превръща изследването в бунтарско, отхвърлящо шумовото, рутинното, всекидневното и същевременно го дефинира като ценностно-конструктивно.

1.7. Това позитивиране от негативното, този опит за „пречистване” на езика и на човешкия свят от празната бърбивост, от агресията на ре-активното и про-активното начало, от доминацията на ползата и употребата vs играта, на рацията vs сетивността и душевната дълбина отваря изследването към широкия хоризонт на философската антропология - към една представа, концепция за човешкото и за неговия контрапункт - не/човешкото.

1.8. Едно от основните постижения на хабилитационния труд е избраният и перфектно изпълнен жанр за представяне на този негативно-позитивен поглед към усета за човешкото и естетиката на човешкото - философското есе: тук авторката показва, че владее до съвършенство богатството и красотата на родния език, независимо дали обговаря с него сложни и абстрактни философски материи или крехката емоционална тъкан на поетичното.

1.9. Интелектуалната смелост да бъде представен като хабилитационен труд отличен творчески продукт, реализиран в жанра на философската есеистика със сигурност ще доведе до по-нататъшно жанрово разкрепостяване на философстването у нас, доскоро или стигматизиращо есето като „ненаучно”, или дискредитиращо го със съмнителни формати: изобилен патос, „гарниран” оскъдно с логос и етос.

2. Сред **коментарите и бележките** към приложенияте за участие в конкурса публикации, по-скоро като **покана за дискусия**, бих обърнала внимание на следните:

2.1. Фундаменталните функции на съзнанието и фазите на естетическа рефлексия, описани в Първа глава на труда като подстъп към понятието „тишина” (с.27-32) са белязани от известна аналитична и аргументационна недоизбистреност: позоваване на Кант по аналогия (с.32); въвеждане на операции и понятия с въпросителни и условни фрази - „не е ли”, „можем ли да си представим”(с.32, с.34); използване на мъгляви изрази - ”по ръбовете на”, „допирателна” (с.32) - в ключови за основната теза пунктове и др.

2.2. Този „modus operandi”, напълно допустим и дори очарователен в следващите глави на монографията, в първата, концептуална част внася елемент на нестабилност в нейния фундамент – легитимирането на тишината като абсолютен, граничен обект на негативната естетика и мълчанието като неин субективен корелат; нестабилност, често

напомняща за себе си и в по-нататъшния разказ: тези феномени до края остават абстрактно „нищо”, което е конкретно „всичко” (в позитивен ценностен смисъл).

2.3. Негативизиращият патос, заложен в същността на тези две понятия/феномена ги легитимира по-скоро трансестетически - като „празни”, „чисти” начала на една философска антропология, чрез която те се о-лице-творяват подобно на Хегелов Абсолют: свободата на сетивното, ирационалното, несъзнаваното vs контрола на рационалното; мълчанието и „затварянето” vs бърливостта на диалога и контакта; ценността на вътрешното vs диктата на външното; Абсолютно другото (почти по Р.Ото) vs дискредитираното налично.

2.4. Този философско-антропологичен (дори космологичен) профил на тишината и мълчанието ги лишава до голяма степен от ясна естетическа идентичност: те се оказват своеобразен негатив, но всъщност ценностно заредена реплика или дори дубликат на разомагьосания човешки свят – отгук и вездесъщото им присъствие в играта, словото, тялото, ума, сънищата, митовете, любовта, смъртта, истината, красотата, верността, мистицизма, религиите, изкуството и др.

2.5. Описанието на този универсум-дубликат, олицетворяващ тишината и мълчанието води до едно красиво, но и малко уморително многословие, наслагващо и надграждащо сравнения, метафори, поетични фигури и свободни асоциации, окуражени и подкрепени от волния поетичен изказ на философията на неоплатоника М.Пикар: разбираемо, в този жанр тишината и мълчанието са обект, но не са „субект”, „лоно” на словото (в случая и по принцип).

Заклучение:

Солидните творчески постижения, широката ерудиция, хуманистичният и критичен подход, обещаващият творчески потенциал ми дават пълно основание да гласувам положително и с убеденост за присъждане на д-р Силвия Емилова Борисова-Спасова на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 2.3. Философия (Естетика).

С уважение:

Проф. **Нонка Богомилова**, д-р на философските науки

11.12.2020 г.